

Konsekvensutredning med anledning av ändringar i Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:4) om assistansersättning

Sammanfattning

För att assistansersättning ska betalas ut behöver den assistansberättigade och anordnaren ge in redovisning. Av nu gällande föreskrifter framgår när redovisningen ska ha kommit in, men inte vad som gäller om den kommer in efter den dagen. Försäkringskassan ser behov av att förtydliga vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna. Assistansersättning kan betalas ut både i förskott och i efterskott. Därför föreslås två nya bestämmelser; en som gäller efterskottsbetalning och en som är formulerad utifrån att ersättning betalas ut i förskott. Förslaget innebär att det i föreskrifterna anges att huvudregeln är att utbetalning nekas om redovisningen kommer in för sent oavsett om redovisningen avser löpande redovisning eller tid före beslut. Undantag kan dock göras om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning (ventil). Dessutom framgår en borte tidsgräns för när redovisningen senast ska komma in när ventilen är tillämplig. Genom förslaget vill Försäkringskassan skapa enhetliga bestämmelser och uppnå en tillämpning som minskar de svårigheter som uppkommer när redovisningen kommer in lång tid efter att assistansen utfördes.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Inledning	3
2 Bakgrund	3
2.1 Nuvarande bestämmelser och hur de tillämpas	3
2.1.1 Allmän beskrivning om utbetalning av assistansersättning	4
2.1.2 Redovisning när assistans utförs före Försäkringskassans beslut om rätt till ersättning	4
2.1.3 Särskilt om redovisning vid förskottsbetalning	5
2.2 Problemet	6
2.2.1 Dialog	7
2.3 Vad vi vill uppnå	8
2.3.1 Förslag vid utbetalning i efterskott	8
2.3.2 Förslag vid utbetalning i förskott	9
2.3.3 9 § tredje stycket föreskrifterna	10
3 Överväganden och förslag	10
3.1 Alternativa lösningar	11
3.1.1 Beskrivningar av de lösningar som inte valts	11
3.1.2 Konsekvensen om ingen ändring av regleringen görs	13
3.1.3 Allmänt om möjlighet till undantag från strikt redovisningskrav	14
3.1.4 Förslag med ventil	15
3.1.5 Förslag med en borte tidsgräns när ventilen är tillämplig	16
4 Rättsliga förutsättningar	17
5 Vilka berörs av regleringen?	17
6 Konsekvenser	17
6.1 Konsekvenser för assistansberättigade	17
6.2 Konsekvenser för assistansanordnare	18
6.2.1 Företag som berörs av regleringen	19
6.2.2 Administrativa kostnader för företagen	20
6.2.3 Övriga kostnader och eventuella behov av förändringar av verksamheten	20
6.2.4 Eventuell påverkan av företagens konkurrensförhållanden	20
6.2.5 På vilket sätt kan regleringen i övrigt påverka företagen?	21
6.2.6 Behöver särskild hänsyn tas till små företag?	21
6.3 Konsekvenser för Försäkringskassan	21
6.4 Konsekvenser för kommunerna	22
6.5 Konsekvenser för övriga	22
6.6 Konsekvenser av alternativen	22
7 Stämmer regleringen med eventuella EU-krav?	23
8 Tidpunkten för ikraftträdande och eventuella behov av informationsinsatser	23
9 Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas	24

1 Inledning

Denna konsekvensutredning handlar om konsekvenser av vissa ändringar i Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:4) om assistansersättning, nedan kallad föreskrifterna.

För att assistansersättning ska betalas ut behöver den assistansberättigade och anordnaren ge in redovisning. Av nu gällande föreskrifter framgår när redovisningen ska ha kommit in, men inte vad som gäller om den kommer in efter den dagen. Försäkringskassan ser behov av att förtydliga vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna.

Assistansersättning kan betalas ut både i förskott och i efterskott. Därför föreslås två nya bestämmelser; en som gäller efterskottsbetalning och en som är formulerad utifrån att ersättning betalas ut i förskott. Förslaget innebär att det i föreskrifterna anges att huvudregeln är att utbetalning nekas om redovisningen kommer in för sent oavsett om redovisningen avser löpande redovisning eller tid före beslut. Undantag kan dock göras om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning (ventil). Dessutom framgår en bortre tidsgräns för när redovisningen senast ska komma in när ventilen är tillämplig. Genom förslaget vill Försäkringskassan skapa enhetliga bestämmelser och uppnå en tillämpning som minskar de svårigheter som uppkommer när redovisningen kommer in lång tid efter att assistansen utfördes. Bestämmelsen om förskottsbetalning är formulerad utifrån att ersättning betalas ut preliminärt innan redovisningen ska ha kommit in. Ändringen innebär att 8 § upphävs, två nya paragrafer tillkommer och att en hänvisning i 9 § tredje stycket ändras.

Ändringarna innebär ändring i sak och påverkar handläggningen av ärenden om assistansersättning.

När en försäkrad har beviljats assistansersättning kan hen även beskrivas som den assistansberättigade. Med den assistansberättigade avses en försäkrad som köper assistans eller anställer sina egna assistenter. Med annan än den assistansberättigade avses till exempel assistansanordnare, underleverantör eller assistent. Med assistansanordnare avses den som är arbetsgivare eller uppdragsgivare för de personliga assistenterna. Det är vanligtvis ett företag som säljer tjänsten personlig assistans till en assistansberättigad, men det kan också vara exempelvis ett kooperativ eller en kommun. När en assistansberättigad anställer sina egna assistenter har hen samma skyldigheter som en annan arbetsgivare och ska till exempel ge in tidsredovisning till Försäkringskassan. Nedan används assistansanordnare för den som ska ge in tidsredovisning. Det kan alltså även innefatta den som anställer sina egna assistenter.

2 Bakgrund

Detta avsnitt beskriver nuvarande bestämmelser och hur de tillämpas, problemet och vad vi vill uppnå.

2.1 Nuvarande bestämmelser och hur de tillämpas

2.1.1 Allmän beskrivning om utbetalning av assistansersättning

Assistansersättning ska beviljas för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader, när den försäkrade har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring.¹ Den tid som ersättning beviljas för kallas beviljandeperiod.

Assistansersättning betalas ut månadsvis med visst belopp för det antal beviljade assistanstimmar som assistans har lämnats.² För att Försäkringskassan ska få veta i vilken omfattning som assistans har lämnats ska den assistansberättigade efter utgången av varje månad lämna en sammanställning av antalet utförda assistanstimmar till Försäkringskassan.³ Denna sammanställning kallas för räkning. På räkningen ska även vissa andra uppgifter lämnas. De flesta assistansberättigade har rätt till ersättning med ett schablonbelopp, men vissa assistansberättigade kan ha rätt till ersättning med ett annat belopp. Dessa behöver redovisa sina kostnader på räkningen.

Den som är arbetsgivare eller uppdragsgivare för assistenterna ska för varje assistent lämna uppgifter om den arbetstid som assistenten har arbetat hos den assistansberättigade. Dessa uppgifter, kallade tidsredovisning, ska bestyrkas av assistenten.⁴

Räkning och tidsredovisning ska komma in till Försäkringskassan senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisats. Det framgår av 8 § föreskrifterna. Det framgår däremot inte av föreskrifterna vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dagen.

2.1.2 Redovisning när assistans utförs före Försäkringskassans beslut om rätt till ersättning

Den som har ansökt om rätt till assistansersättning och den som har ansökt om ersättning för fler timmar och får assistans i avvaktan på att Försäkringskassan ska besluta om rätt till ersättning ska ge in redovisning månadsvis under handläggningstiden. Detsamma gäller under den tid som Försäkringskassan handlägger en ansökan om omprövning av ett tidigare fattat beslut att dra in assistansersättning.⁵

Om redovisningen kommer in för sent, det vill säga efter den tidpunkt som anges i 8 § föreskrifterna, uppfylls inte de formella krav som gäller beträffande månadsvis redovisning. Det innebär att retroaktiv assistansersättning för de perioderna ska nekas.⁶

För att ersättning ska kunna betalas ut för personlig assistans som utförts innan beslutet om assistansersättning fattades behöver den som har ansökt om rätt till assistansersättning, utöver den månadsvisa redovisningen, även ge in handlingar som styrker de personliga assistenternas anställning och dess omfattning. Det gäller även vid en ansökan om fler timmar om inte assistenternas utökade arbetstid omfattas av handlingar som tidigare har lämnats in. När det inte finns ett beslut om rätt till ersättning sedan tidigare och den som har ansökt köper personlig assistans av en assistansanordnare ska dessutom ett avtal med assistansanordnaren lämnas in.⁷

¹ 51 kap. 9 § SFB.

² 51 kap. 14 § SFB.

³ 6 § föreskrifterna.

⁴ 5 § föreskrifterna.

⁵ 51 kap. 7 § SFB. HFD har prövat hur bestämmelsen ska tillämpas, se HFD 2019 ref. 34, HFD 2023 ref. 8 och HFD 2025 ref. 35.

⁶ HFD 2023 ref. 8.

⁷ 7 § föreskrifterna.

De handlingar som ska ges in enligt 7 § föreskrifterna ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den femte i den andra månaden efter den månad då personlig assistans började utföras.⁸ Om handlingarna kommer in senare kan utbetalning ändå ske under förutsättning att de skulle ha ansetts ha kommit in i tid om assistansen hade börjat utföras senare. Det framgår inte av nu gällande föreskrift, men det är så Försäkringskassan tillämpar bestämmelserna. Det innebär att om assistansen börjar utföras i januari men handlingarna kommer in först i slutet av maj så anses de ha kommit in i tid för april och maj. Om assistansersättning senare beviljas från och med januari så kan ersättning inte betalas ut för assistans som utförts under månaderna januari till mars, men däremot för april och maj förutsatt att även den månadsvisa redovisningen har kommit in i tid.

När Försäkringskassan betalar ersättning till kommunen för retroaktiv tid har Försäkringskassan gjort bedömningen att bestämmelsen i 51 kap. 7 § SFB inte ska tillämpas när den enskilde har fått biträde av personlig assistent genom kommunen.

Av 9 § tredje stycket föreskrifterna regleras tidigaste tidpunkt från och med vilken assistansersättning kan betalas ut när personlig assistans utförts före beslut. I 9 § tredje stycket anges att vad som sägs i denna paragraf även gäller om handlingar enligt 7 § har kommit in i tid enligt 8 §.

2.1.3 Särskilt om redovisning vid förskottsbetalning

Försäkringskassan betalar vanligtvis ut assistansersättning efter att redovisning, det vill säga räkning och tidsredovisning, lämnats in för den aktuella månaden (efterskottsbetalning). Men myndigheten kan medge att preliminär utbetalning sker innan redovisningen har lämnats in (förskottsbetalning). Assistansersättning betalas då ut utifrån ett beräknat antal assistanstimmar. När assistansersättning har betalats ut i förskott ska Försäkringskassan vid större avvikelser göra en avräkning senast andra månaden efter den då den preliminära utbetalningen skett. Försäkringskassan ska alltid göra en slutavräkning senast två månader efter utgången av varje beviljandeperiod.⁹

Eftersom det inför en slutavräkning även kan finnas behov av ytterligare utredning för att kunna bedöma rätten till ersättning och det därför behöver vara möjligt att begära kompletteringar behöver redovisningarna ha kommit in i god tid innan slutavräkningen ska göras. Redovisningen för den sista månaden i beviljandeperioden behöver därför komma in den femte i andra månaden efter redovisningsmånaden eller någon av de efterföljande dagarna. Även övrig redovisning för perioden behöver ha kommit in vid samma tidpunkt. Om redovisningen kommer in senare i samma månad minskar förutsättningarna för Försäkringskassan att hinna göra den utredning som kan behövas för att göra en korrekt slutavräkning. En redovisning avseende utförd assistans som lämnats in till Försäkringskassan först efter det att slutavräkning gjorts kan inte läggas till grund för utbetalning av assistansersättning.¹⁰

Med nuvarande tillämpning är det assistansberättigade som anställer sina egna assistenter, som om vissa villkor är uppfyllda, kan medges utbetalning i förskott. Den som anställer sina egna assistenter och får ersättning utbetald i förskott ska på den sista räkningen för perioden utöver de uppgifter som ska lämnas övriga månader även lämna andra uppgifter, bland annat ange sina kostnader för personliga assistenter.¹¹

Även den som har ansökt om rätt till assistansersättning och den som har ansökt om ersättning för fler timmar och som får assistans i avvaktan på beslut om rätt till

⁸ 8 § föreskrifterna.

⁹ 51 kap. 15 § SFB.

¹⁰ HFD 2020 ref. 55.

¹¹ 11 a § förordningen (1993:1091) om assistansersättning och 14 § första stycket föreskrifterna.

ersättning ska ge in redovisning under handläggningstiden.¹² För samtliga dessa situationer gäller 8 § föreskrifterna.

Av 9 § tredje stycket föreskrifterna regleras tidigaste tidpunkt från och med vilken assistansersättning kan betalas ut när personlig assistans utförts före beslut. I 9 § tredje stycket anges att vad som sägs i denna paragraf även gäller om handlingar enligt 7 § har kommit in i tid enligt 8 §.

2.2 Problemet

Drygt 10 procent av inkomna räkningar kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna.¹³ Försäkringskassan får dessutom in ca 200 räkningar varje månad från assistansberättigade som redan har gett in en räkning för samma månad som den nya räkningen avser. I en del fall kommer den nya räkningen in efter att utbetalning redan har skett utifrån den först inkomna räkningen.¹⁴

När utbetalning sker i efterskott och den enskilde får assistans utifrån ett beslut om rätt till assistansersättning så finns det inte någon bestämmelse i författning som reglerar vad som gäller om redovisningen inte har kommit in senast en viss tidpunkt. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har dock slagit fast att Försäkringskassan har rättsligt stöd i föreskrifterna att neka utbetalning eftersom redovisningen kommit in vid ett senare tillfälle än föreskrifterna anger.¹⁵

Med anledning av HFD:s dom beskriver Försäkringskassan vad som gäller om redovisning kommer efter den dag som anges i föreskrifterna så här. "Det kan få långtgående konsekvenser för den försäkrade om rätten till ersättning alltid faller bort när redovisning inte kommer in i tid. Försäkringskassan har därför tidigare tillämpat bestämmelsen så att utbetalning har blivit fördröjd om redovisning kommer in för sent. HFD har uttalat att det finns rättsligt stöd i föreskrifterna för att neka en utbetalning om redovisningen kommer in vid ett senare tillfälle än vad som föreskrivs (HFD 2023 ref. 9). Men det framgår inte av domstolens avgörande att Försäkringskassan måste neka utbetalning när redovisning kommer in sent. Det är alltså möjligt att även efter HFD:s avgörande betala ut assistansersättning när en korrekt redovisning kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna."¹⁶

Försäkringskassans nuvarande tillämpning innebär alltså att det efter HFD:s avgörande HFD 2023 ref. 9 är möjligt att både neka utbetalning och att betala ut assistansersättning när en korrekt redovisning kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna.

Om redovisningen inte har kommit in den föreskrivna dagen utan kommer in vid en senare tidpunkt kan det alltså beroende på vem som beslutar få olika konsekvenser, vilket inte är lämpligt. För att tillämpningen ska bli enhetlig bör det därför framgå av föreskrifterna vad som blir konsekvensen av att redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskriften.

Det är ett problem att en redovisning som verkar vara korrekt och fullständig senare av den assistansberättigade eller anordnaren kan kompletteras med andra uppgifter genom att en ny redovisning ges in. En sådan komplettering kan även ges in lång tid efter att den personliga assistansen utfördes.

¹² 51 kap. 7 § SFB.

¹³ Januari-november 2025.

¹⁴ Januari-november 2025.

¹⁵ HFD 2023 ref. 9.

¹⁶ Försäkringskassans vägledning (2003:6) om Assistansersättning, version 35, avsnitt 15.5.1.

Exempelvis om det skulle framkomma att någon assistent inte kan ha utfört assistans under den tid som hen enligt tidsredovisningen skulle ha arbetat, så kan anordnaren ge in en ny tidsredovisning där hen uppger att det var en annan assistent som arbetade den aktuella tiden. Det kan då vara svårt för Försäkringskassan att kontrollera att den nya uppgiften stämmer. Ett annat problem är att den assistansberättigade eller anordnaren kommer in med nya redovisningar till Försäkringskassan för samma tid med ett annat anspråk. Det är också ett problem att det är svårt för Försäkringskassan att utreda när redovisningen kommer in långt efter utförd assistans. Det kan också bli svårare att utreda om assistenten har förmåga att utföra arbete som personlig assistent, vilket kan bli aktuellt bland annat om assistenten har sjuk- eller aktivitetsersättning.¹⁷

Ytterligare en följd av att redovisningen kommer in sent är att assistenten kan ha fått en annan socialförsäkringsförmån, till exempel tillfällig föräldrapenning, utbetald för samma tid som hen har arbetat som assistent. Om redovisningen kommer in lång tid efter att assistansen utfördes kan det innebära att det tar längre tid innan vi upptäcker att assistenten kan ha fått en förmån som hen inte har rätt till. Det kan leda till att det tar längre tid för Försäkringskassan att upptäcka en felaktig utbetalning.

Sammantaget innebär det att risken för felaktiga utbetalningar blir större om Försäkringskassan betalar ut assistansersättning när redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna.

2.2.1 Dialog

Dialog har genom Försäkringskassans Dialogforum skett med Fremia, Intressegruppen för Assistansberättigade, Riksföreningen JAG, STIL och Vårdföretagarna samt Sveriges kommuner och regioner (SKR). Syftet med dialogen har varit att identifiera varför redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna, att identifiera behov av ventil och att få in synpunkter på förslag till lösning. Genom dialogen har också framkommit värdefull information till konsekvensutredningsarbetet för att identifiera och utreda konsekvenserna av förslaget.

Genom dialogen har framförts att anledningar till att redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna i huvudsak är följande.

- Assistansberättigade som anställer sina egna assistenter insjuknar akut och inte längre själv kan hantera administrationen eller att de avlider.
- Assistansberättigade som köper assistans av en anordnare insjuknar akut, reser utomlands utan att ha fullgjort det hen ska eller avlider.
- Personliga assistenter som är förhindrade att godkänna tidrapporter på grund av sjukdom, förlorad mobiltelefon, att de slutar med kort varsel, reser utomlands utan att fullgöra det de ska, blivit otillgängliga under semester eller att de avlider.
- Personliga assistenter som medvetet förhalar undertecknande som en form av utpressning gentemot en arbetsgivare eller assistansberättigad som man har någon typ av konflikt med.
- Anlitande av underleverantörer och bemanningsföretag som orsakar förseningar och problem för personliga assistenter att göra sin del på grund av tekniska problem, sjukdom eller att man är otillgänglig på grund av semester.
- Sjukdom hos god man, anhöriga eller tjänstemän på kommunerna.
- Bemanningsföretag som är sena med tidrapporter.
- Tekniska störningar i digitala system hos anordnare, assistansberättigade, kommuner och Försäkringskassan.
- Störningar i posthanteringen av fysiska tidsredovisningar och räkningar.

¹⁷ Jämför 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

- Pappershantering, vilket tar längre tid, eftersom anställda inte har haft bank-id eller att nyanlända inte har fått bank-id då det krävs en anställning och bankkonto i många fall för att få ett sådant. Många assistenter med samordningsnummer nekas bankkonto.

SKR har framfört att behovet av en strikt tillämpning för kommunerna kan diskuteras eftersom syftet med förslaget sannolikt är att förhindra välfärdsbrott.

2.3 Vad vi vill uppnå

Genom förslaget vill Försäkringskassan få enhetliga bestämmelser och uppnå en enhetlig tillämpning som minskar de svårigheter som uppkommer när redovisningen kommer in lång tid efter att assistansen utfördes.

Vi vill även att det tydligt ska framgå av föreskrifterna vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna och under vilka förutsättningar som undantag kan medges. För att det ska bli tydligt vad som gäller föreslås att reglerna för vad som gäller vid utbetalning i förskott respektive efterskott läggs i två nya bestämmelser (9 a och 11 a §§) och att 8 § föreskrifterna upphävs. Olika bestämmelser för utbetalning i efterskott och förskott följer dessutom strukturen i föreskrifterna.

2.3.1 Förslag vid utbetalning i efterskott

Förslaget innebär att det tillkommer en ny bestämmelse i föreskrifterna, 9 a §.

Av 9 a § första och andra stycket kommer att framgå följande. De handlingar som avses i 5 och 6 §§ (tidsredovisning och räkning) ska komma in till Försäkringskassan senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisats. En handling som kommer in senare kan inte ligga till grund för utbetalning. Försäkringskassan kan dock betala ut assistansersättning även om de handlingar som avses i 5 och 6 §§ föreskrifterna kommer in senare än den tidpunkt som anges i föreskrifterna om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning. Handlingen ska i så fall komma in senast den femte i andra månaden efter utgången av beviljandeperioden. Kommer handlingen in senare kan den inte ligga till grund för utbetalning.

Förändringen mot den bestämmelse som nu reglerar när redovisningen ska ha kommit in är att det uttryckligen kommer att framgå av föreskrifterna vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna och under vilka förutsättningar som undantag kan medges. Dessutom kommer det att framgå om bortre tidsgräns för när redovisningen senast ska komma in när ventilen är tillämplig. Tidsgränsen är densamma som för utbetalning i förskott och har valts för att få en enhetlig reglering. Förändringen mot nu gällande tillämpning är att vi kommer att ha en enhetlig tillämpning när redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna.

Om den försäkrade får personlig assistans innan ett beslut om assistansersättning har fattats i ärendet innebär förslaget att följande kommer att framgå av 9 a § tredje stycket föreskrifterna. En handling som kommer in senare än den femte i andra månaden efter den månad som redovisats kan inte ligga till grund för utbetalning. Försäkringskassan kan ta hänsyn till de handlingar som avses i 7 § föreskrifterna (handlingar som styrker de personliga assistenternas anställning och dess omfattning samt i förekommande fall avtal med assistansanordnare) endast om de har kommit in senast den femte i andra månaden efter den månad då assistansen började utföras. Om en handling kommer in för sent kan någon utbetalning inte ske. Försäkringskassan kan dock ta hänsyn till en handling som avses i 7 § föreskrifterna som kommer in senare under förutsättning att den skulle ha ansetts ha kommit in i tid om assistansen hade börjat utföras senare.

Den föreslagna förändringen innebär i denna del inte någon ändring av nuvarande tillämpning. Att utbetalning ska vägras anses i dag följa av 51 kap. 7 § SFB, men framgår inte tydligt av den bestämmelsen. Förändringen innebär att det regleras i föreskrifterna vad som redan nu anses gälla. Utbetalning ska alltså vägras om räkning och tidsredovisning kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna för tid innan Försäkringskassan har fattat beslut om rätt till assistansersättning. Detsamma gäller om handlingar som styrker att det finns anställda assistenter som kan utföra assistansen, och vid behov avtal med en anordnare, inte har kommit in. Vidare förtydligas att om dessa handlingar kommer in vid en senare tidpunkt än den som anges i föreskrifterna så kan det ändå bli aktuellt att betala ut ersättning för den tid som handlingarna kan anses ha kommit in i tid. Det innebär till exempel att om assistansen börjar utföras i januari men handlingarna kommer in först i slutet av maj så anses de ha kommit in i tid för april och maj. Om assistansersättning senare beviljas från och med januari så kan ersättning inte betalas ut för assistans som utförts under månaderna januari till mars, men däremot för april och maj förutsatt att även den månadsvisa redovisningen har kommit in i tid.

Vad som anges i 9 a § tredje stycket gäller inte för tid efter att beslutet omprövats enligt 113 kap. 7 § SFB om domstol beviljar rätt till assistansersättning.¹⁸

2.3.2 Förslag vid utbetalning i förskott

Förslaget innebär att det införs en ny bestämmelse i föreskrifterna, 11 a §.

Av 11 a § första och andra stycket kommer att framgå följande. De handlingar som avses i 5 och 6 §§ (tidsredovisning och räkning) ska komma in till Försäkringskassan senast den femte i andra månaden efter den månad som redovisats. Försäkringskassan kan inte ta hänsyn till en handling som kommer in senare. Försäkringskassan kan dock ta hänsyn till en handling som kommer in senare i de prövningar som ska göras enligt 51 kap. 15 § SFB om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning. Handlingen ska i så fall komma in senast den femte i andra månaden efter utgången av beviljandeperioden. Kommer handlingen in senare kan den inte ligga till grund för utbetalning.

Förändringen mot nu gällande bestämmelse är att det kommer att framgå av föreskrifterna att Försäkringskassan inte kan ta hänsyn till redovisning som kommer in efter den femte i andra månaden efter den månad som redovisats och under vilka förutsättningar som undantag kan medges. Dessutom kommer det att framgå en bortre tidsgräns för när redovisningen senast ska komma in när ventilen är tillämplig. Med nuvarande tillämpning finns det inte någon uttalad bortre tidsgräns för när all redovisning för en beviljandeperiod ska ha kommit in. Tidsgränsen är emellertid en följd av att handlingarna behöver ha kommit in vid den tidpunkten för att en korrekt slutavräkning ska kunna ske vid den tidpunkt som följer av lag.

Om den försäkrade får personlig assistans innan ett beslut om assistansersättning har fattats i ärendet innebär förslaget att följande kommer att framgå av 11 a § tredje stycket föreskrifterna. En handling som kommer in senare än den femte i andra månaden efter den månad som redovisats kan inte ligga till grund för utbetalning. Försäkringskassan kan ta hänsyn till de handlingar som avses i 7 § endast om de har kommit in senast den femte i andra månaden efter den månad då assistansen började utföras. Om en handling kommer in för sent kan någon utbetalning inte ske. Försäkringskassan kan dock ta hänsyn till en handling som avses i 7 § som kommer in senare under förutsättning att den skulle ha ansetts ha kommit in i tid om assistansen hade börjat utföras senare.

¹⁸ HFD 2019 ref. 34.

Den föreslagna förändringen innebär i denna del inte någon ändring av nuvarande tillämpning. Däremot regleras i föreskrifterna vad som redan nu anses gälla. Det innebär att utbetalning ska vägras om räkning och tidsredovisning kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna för tid innan Försäkringskassan har fattat beslut om rätt till assistansersättning. Detsamma gäller om handlingar som styrker att det finns anställda assistenter som kan utföra assistansen, och vid behov avtal med en anordnare, inte har kommit in. Att utbetalning ska vägras anses i dag följa av 51 kap. 7 § SFB, men framgår inte tydligt av den bestämmelsen. Vidare förtydligas att om dessa handlingar kommer in vid en senare tidpunkt än den som anges i föreskrifterna så kan det ändå bli aktuellt att betala ut ersättning för den tid som handlingarna kan anses ha kommit in i tid.

Vad som anges i 11 a § tredje stycket gäller inte för tid efter att beslutet omprövats enligt 113 kap. 7 § SFB om domstol beviljar rätt till assistansersättning.¹⁹

2.3.3 9 § tredje stycket föreskrifterna

Försäkringskassan ser även behov av att ändra 9 § tredje stycket föreskrifterna. I bestämmelsen regleras tidigaste tidpunkt från och med vilken assistansersättning kan betalas ut när personlig assistans utförts före beslut. I 9 § tredje stycket anges att vad som sägs i denna paragraf även gäller om handlingar enligt 7 § har kommit in i tid enligt 8 §.

Den föreslagna ändringen innebär att det hänvisas till de två nya paragraferna 9 a och 11 a §§ i stället för till den upphävda 8 §. Bestämmelsen har formulerats om, men innehållet är detsamma. Ändringen av hänvisningen bör göras så att den blir korrekt.

3 Överväganden och förslag

Försäkringskassan ser två huvudsakliga alternativ vid valet av konsekvens av att redovisningen kommer in för sent. Antingen att utbetalning nekas eller att den blir försenad. Vid förskottsbetalning är motsvarigheten till att utbetalning nekas att Försäkringskassan inte kan ta hänsyn till redovisning som kommer in efter den femte i andra månaden efter den månad som redovisats vid slutavräkningen.

Förslaget innebär att huvudregeln är att utbetalning nekas om redovisningen kommer in för sent oavsett om redovisningen avser tid före beslut eller löpande redovisning.

Det finns stora fördelar med att ha en angiven sista dag för när redovisningen ska ha kommit in och vad följden blir om det inte följs. För den som ännu inte har fått ett beslut gäller redan nu att under den tid som ärendet handläggs av Försäkringskassan ska redovisningen ha kommit in den dag som anges i föreskrifterna, jämför 51 kap. 7 § SFB. Om redovisningen kommer in efter den dagen lämnas inte assistansersättning. Det borde inte heller vara svårare att redovisa för den som har ett beslut om rätt till assistansersättning än för den som får assistans i avvaktan på beslut. Även den som får ersättning i förskott måste ge in redovisningen i tid för den sista månaden i beviljandeperioden så att slutavräkning kan ske inom den i lag föreskrivna tiden.²⁰

Dessutom finns inte sakliga skäl för att olika frister ska gälla för olika situationer. När kravet på månadsvis redovisning för assistans som utförs innan beslut infördes anförde regeringen följande. "Det bör klargöras att den enskilde har en skyldighet att redovisa vad assistansersättningen används till, på samma sätt som gäller för den löpande redovisningen efter att ärendet har avgjorts. Den som ansöker om assistansersättning eller om förhöjd sådan ersättning och i avvaktan på beslut anlitar någon för att utföra assistansen bör därför säkerställa att anställningsavtal för assistenten finns och att erforderliga uppgifter och tidsredovisning beträffande assistansen dokumenteras och

¹⁹ Se HFD 2019 ref. 34.

²⁰ 51 kap. 15 § SFB.

redovisas till Försäkringskassan på samma sätt som redovisningen av sådan assistans som redan är beviljad.²¹ Lagstiftaren verkar alltså utgå från att löpande redovisning är normen, inte något undantag.

En tillämpning där huvudregeln är att utbetalning ska vägras om redovisningen inte kommer in i tid bedöms medföra att assistansberättigade i fler fall kommer att komma in med redovisningen i tid. Detsamma gäller vid utbetalning i förskott om det inte går att ta hänsyn till en sen redovisning i slutavräkningen. För assistansberättigade och anordnare innebär det en fördel att kontinuerligt veta hur många timmar som Försäkringskassan godtar. Dessutom innebär det en fördel att ha kontroll på vad som har förbrukats vid byte av anordnare.

Om redovisningen behöver komma in i tid bör det leda till att det inte i samma utsträckning kommer att komma in flera räkningar för samma tid med ett annat anspråk. En sådan tillämpning syftar även till att minska antalet rättelser av beslut för att anordnare och assistansberättigade redovisar ett annat anspråk efter utbetalning. Vid en utredning av de lämnade uppgifterna bör det underlätta att uppgifterna kommer in kort tid efter att assistansen utfördes eftersom det är lättare att utreda sådant som hänt nyligen eller för inte så lång tid sedan. Det bör också underlätta vid en utredning om förmåga att utföra arbete som personlig assistent som kan bli aktuellt bland annat om assistenten har sjuk- eller aktivitetsersättning²² om den kan ske så snart som möjligt efter att assistansen utfördes.

Det bör också göra det lättare för Försäkringskassan att utreda när en assistent för samma tid som hen har arbetat som assistent har begärt en annan socialförsäkringsförmån. Därmed kan risken för felaktiga utbetalningar minska.

Sammantaget bedöms en tillämpning där ersättning som huvudregel inte betalas ut om redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna minska risken för felaktiga utbetalningar.

En följd av att en större andel av redovisningarna kan förväntas ha kommit in den föreskrivna dagen är att Försäkringskassan inte i samma utsträckning behöver utreda om assistans har utförts när redovisning för en tidigare månad i beviljandeperioden inte har kommit in. Detta kan annars behöva utredas eftersom redovisningen för föregående månader i beviljandeperioden ska ha kommit in till Försäkringskassan för att utbetalning för en senare månad i perioden ska kunna ske. När redovisning inte kommer in i tid utan efter den dagen behöver vi dock i varje ärende ta ställning till om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning, vid behov kommunicera och fatta ett beslut.

I nu gällande föreskrifter i 9 § tredje stycket anges att vad som sägs i denna paragraf även gäller om handlingar enligt 7 § har kommit in i tid enligt 8 §. Nu gällande föreskrifter hänvisar till 8 § som enligt förslaget upphävs och två nya paragrafer 9 a och 11 a §§ tillkommer. Den föreslagna ändringen i 9 § tredje stycket föreskrifterna innebär att det hänvisas till 9 a och 11 a §§ i stället för till den upphävda 8 §. Syftet med förslaget är att en korrekt hänvisning ska anges.

3.1 Alternativa lösningar

3.1.1 Beskrivningar av de lösningar som inte valts

Ett alternativ är att föreskriva om att ersättning ska betalas ut även om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna, det vill säga att utbetalningen blir försenad. Eventuellt skulle bestämmelsen kunna ha en begränsning av tre år, vilket motsvarar preskriptionstiden för konsumentfordringar. Alternativet är ofta till fördel för de

²¹ Prop. 2012/13:1, Budgetpropositionen för 2013, utgiftsområde 9 s. 232.

²² 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

assistansberättigade och anordnarna eftersom de inte har någon sista dag och kan få utbetalt även om redovisningen kommer in för sent. Via Försäkringskassans Dialogforum har framkommit ett antal orsaker till varför redovisningen kommer in för sent, se avsnitt 2.2.1. Flera av orsakerna kommer att finnas kvar oavsett hur lång tid de assistansberättigade och anordnarna har på sig att lämna in redovisningen.

Detta alternativ har inte valts eftersom det skulle kunna innebära att det finns möjligheter att i efterhand ändra uppgifterna, till exempel om det skulle framkomma att någon assistent inte kan ha utfört assistans under den tid som hen enligt tidsredovisningen skulle ha arbetat. Dessutom skulle det kunna innebära att Försäkringskassan i större utsträckning behöver beakta nya redovisningar för samma tid med ett annat anspråk. Utgångspunkten bör vara att den redovisning som kommer in är korrekt och fullständig. Om uppgifterna inte är fullständiga ska de kompletteras inom viss tid. Det är dessutom svårare att utreda sådant som hänt lång tid efter att assistansen utfördes. Det finns också en risk att det blir svårare att utreda om assistenten har förmåga att utföra arbete som personlig assistent, vilket kan bli aktuellt bland annat om assistenten har sjuk- eller aktivitetsersättning²³. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar.

Det finns dessutom en risk att vi upptäcker senare om en assistent har fått en annan socialförsäkringsförmån utbetald för samma tid som hen har arbetat som assistent.

Det följer av lag och förordning att alternativet med fördröjd utbetalning inte kan gälla för redovisning av utförd assistans i alla situationer. När det ska ske en slutavräkning och när assistans utförs under tid före beslut behöver redovisningen ges in senast vid en viss tidpunkt som är en följd av lag och förordning.²⁴

Andra alternativ är att föreskriva om att redovisningen kan komma in vid en senare tidpunkt än den som nu gäller enligt 8 § föreskrifterna och som anges i föreslagen lydelse av 9 a och 11 a §§ föreskrifterna. Till exempel att redovisningen ska ha kommit in senast tre år efter att assistansen utförts. Det motsvarar preskriptionstiden för konsumentfordringar. Detta alternativ har inte valts eftersom det blir svårare för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer om den kommer in långt efter assistansen utfördes. Detta eftersom det är enklare att utreda sådant som hänt nyligen eller för inte så lång tid sedan. Då är det också enklare att i efterhand ändra uppgifterna om det exempelvis skulle framkomma att någon assistent inte kan ha utfört assistans under den tid som hen enligt tidsredovisningen skulle ha arbetat. Det innebär också att Försäkringskassan fortsatt behöver beakta nya redovisningar för samma tid med ett annat anspråk. Det kan också bli svårare att utreda om assistenten har förmåga att utföra arbete som personlig assistent, vilket kan bli aktuellt bland annat om assistenten har sjuk- eller aktivitetsersättning.²⁵

Det finns dessutom en risk att vi upptäcker senare om en assistent har fått en annan socialförsäkringsförmån utbetald för samma tid som hen har arbetat som assistent. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar.

När det ska ske en slutavräkning och när assistans utförs under tid före beslut behöver redovisningen dessutom ges in senast vid en viss tidpunkt som är en följd av lag och förordning.²⁶ När det ska ske en slutavräkning behöver underlagen för den sista månaden i beviljandeperioden ha kommit in vid den tidpunkt som framgår av föreskriften, men för övriga månader kan den komma in senare så länge som de har kommit in senast den femte i andra månaden efter beviljandeperiodens utgång. Det

²³ 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

²⁴ 51 kap. 15 § SFB och 7 § andra stycket förordningen om assistansersättning.

²⁵ Jämför 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

²⁶ 51 kap. 15 § SFB och 7 § andra stycket förordningen om assistansersättning.

anses inte lämpligt att redovisningen ska ha kommit in vid olika tidpunkter beroende på situation.

Andra alternativ är att föreskriva om en kortare tidsgräns då redovisningen senast ska ha kommit in. Detta alternativ har inte valts. Vad som ska väljas blir en avvägning vad som är rimlig tid att ge den som ska sammanställa, redovisa och ge in uppgifterna. Det är möjligt att ge in redovisningen elektroniskt. Försäkringskassan anser att det är en rimlig tid att komma in med redovisningen senast den femte i andra månaden efter utgången av beviljandeperioden. Det innebär att den som ska redovisa har en månad och fem dagar på sig att komma in med redovisningen till Försäkringskassan efter att assistansen har utförts.

Bedömningen är att det saknas rimliga alternativ till de föreslagna ändringarna.

Bedömningen är att om 8 § upphävs och två nya bestämmelser, 9 a och 11 a §§ införs saknas det alternativ till att ändra 9 § tredje stycket föreskrifterna.

3.1.2 Konsekvensen om ingen ändring av regleringen görs

Om ingen ändring av regleringen görs kan det innebära att om redovisningen inte har kommit in den föreskrivna dagen utan kommer in vid en senare tidpunkt kan det fortfarande, beroende på vem som beslutar, få olika konsekvenser. Det är inte lämpligt. Effekterna om nämnda bestämmelse inte ändras är att det fortfarande kan vara en mer fördelaktig tillämpning när det gäller efterskott än vid förskott, vilket är svårt att motivera. Det kan vara en mer fördelaktig tillämpning för den enskilde eftersom det är möjligt att betala ut assistansersättning när en korrekt redovisning kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna. Men det skulle samtidigt fortfarande vara möjligt att vägra utbetalning. Om ingen ändring av regleringen görs kommer konsekvenserna av att redovisningen kommer in för sent fortfarande att vara oklar.

Om ingen ändring av regleringen görs innebär det också att det inte finns något reglerat undantag genom en ventil. Det innebär att om den som ska fatta beslutet anser att utbetalning ska vägras bör hen göra det i alla ärenden oavsett om det är uppenbart oskäligt eller inte.

Om ingen ändring av regleringen görs innebär det också att Försäkringskassan kan fortsätta att betala ut assistansersättning även om redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna. Då kvarstår problemen med att det i efterhand går att ändra uppgifterna om det exempelvis skulle framkomma att någon assistent inte kan ha utfört assistans under den tid som hen enligt tidsredovisningen skulle ha arbetat. Det innebär också att Försäkringskassan fortsatt behöver beakta nya redovisningar för samma tid med ett annat anspråk. Utgångspunkten bör vara att det som kommer in är korrekt och fullständigt. Om uppgifterna inte är fullständiga ska de kompletteras inom viss tid. Svårigheterna att utreda om assistenten har förmåga att utföra arbete som personlig assistent, vilket kan bli aktuellt bland annat om assistenten samtidigt har sjuk- eller aktivitetsersättning²⁷ kommer att vara lika stora som i dag.

Risken att vi upptäcker senare att en assistent har fått en annan socialförsäkringsförmån utbetald för samma tid som hen har arbetat som assistent kommer vara lika stor som i dag.

Effekterna om ändringen av 9 § tredje stycket inte görs är att bestämmelsen innehåller en felaktig hänvisning till 8 §, vilket inte är lämpligt.

²⁷ 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

3.1.3 Allmänt om möjlighet till undantag från strikt redovisningskrav

Det kan finnas situationer där det är förståeligt att det är svårt eller omöjligt att ge in redovisningen i tid. Den typen av undantag kan hanteras antingen genom en så kallad ventil eller genom en dispensansökan.

Syftet med en ventil i föreskrifterna är att göra det möjligt att få assistansersättning utbetald trots att redovisningen kommer in senare än den femte i andra månaden. En ventil ska hantera om det anses oskäligt/uppenbart oskäligt eller liknande att den assistansberättigade går miste om ersättningen när hen inte har haft möjlighet att ge in redovisningen i tid. En sådan konstruktion innebär att skälen måste värderas i det enskilda fallet. En ventil ska hantera oförutsedda händelser och säkerställa att enskilda inte drabbas orimligt hårt vid en för sen redovisning. Redovisningen ska i så fall komma in senast den femte i andra månaden efter utgången av beviljandeperioden. Kommer redovisningen in senare kan den inte ligga till grund för utbetalning.

Det är den assistansberättigade som ska ge in räkningen och anordnaren som ska ge in tidsredovisningen. Vid vilken tidpunkt kompletta underlag kan ges in kan även påverkas av andra personer. Det kan till exempel vara anordnare, underleverantör eller assistent.

De som ska redovisa har en månad och fem dagar efter utförd assistans på sig att komma in med underlaget. Om redovisningen kommer in senare krävs det enligt förslaget utredning och bedömning i varje enskilt fall för att komma fram till om den uppgivna anledningen innebär att den assistansberättigade eller anordnaren inte har haft möjlighet att ge in redovisningen i tid och det innebär att det är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning.

Ett alternativ till att ha en ventil är att istället ha en möjlighet att ansöka om dispens från kravet att redovisningen ska ha kommit in vid en viss tidpunkt. Detta alternativ har inte valts. En tillämpning med dispensansökan innebär att utbetalningen alltid nekas när redovisningen kommer in senare än vad som föreskrivs. Det är då upp till den assistansberättigade som anser att utbetalning ska ske att begära att Försäkringskassan ska pröva undantag genom en dispensansökan. Vid ansökningar om undantag prövar Försäkringskassan om det i ett enskilt fall finns anledning att göra undantag från de regler som fastställts i föreskrifterna.

Med möjlighet till dispens skulle det vara möjligt att få assistansersättning om redovisningen kommer in för sent om de uppställda förutsättningarna för att bevilja dispens är uppfyllda. Det skulle dock bara vara möjligt om den assistansberättigade själv begär det.

Fördelen med en dispensansökan är att huvudspåret där utbetalningen nekas går att automatisera. En möjlighet till dispens skulle inte i samma utsträckning som en ventil minska fördelarna med att ha en strikt tidsgräns för när redovisningen ska ha kommit in. Försäkringskassan skulle då inte behöva utreda och vid behov kommunicera *i varje ärende* när redovisningen kommer in efter den föreskrivna dagen.

En nackdel med förfarandet med dispensansökan är att det är upp till den assistansberättigade som anser att utbetalning ska ske att begära att Försäkringskassan ska pröva undantag genom en dispensansökan. Det är en nackdel för den assistansberättigade. Dessutom skulle en eventuell utbetalning försenas mer än vid tillämpning av en ventil, eftersom det inte är lämpligt att pröva ansökan om undantag förrän beslutet har vunnit laga kraft. Detta eftersom beslutet att vägra utbetalning kan vara föremål för prövning i domstol. En annan nackdel är att handläggningen inte hålls samman i ett beslut.

Försäkringskassan anser vid en sammanvägd bedömning att en reglering med ventil är att föredra.

3.1.4 Förslag med ventil

Den föreslagna ändringen med en ventil innebär följande. Det anges i 9 a och 11 a §§ föreskrifterna att Försäkringskassan kan betala ut assistansersättning även om handlingen kommer in senare än vad som anges i föreskrifterna, om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning. Ett exempel på när det skulle kunna vara uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning är om den assistansberättigade har avlidit och det är delägarna i dödsboet som ska underteckna räkningen. Ett annat exempel är om anordnaren är förhindrad att lämna in redovisning i tid på grund av en cyberattack hos anordnaren, en underleverantör eller Försäkringskassan. Ytterligare ett exempel är om den assistansberättigade insjuknar akut och inte själv kan ta fram eventuella uppgifter, fylla i och underteckna räkningen.

Syftet med en ventil i föreskrifterna är att göra det möjligt att få assistansersättning utbetald trots att redovisningen kommer in senare än den femte i andra månaden efter den månad som redovisats. Det ska vara fråga om en undantagssituation som inte rimligen kan förutses eller där det är förståeligt att det kan vara svårt att ge in redovisningen i tid. Om det föreligger skäl för att betala ut assistansersättning även om handlingen kommer in senare än den föreskrivna dagen får avgöras i varje enskilt fall.

En ventil tar bort en del av fördelarna med att ha en strikt tidsgräns. Det blir inte möjligt att ha en helt automatiserad handläggning när handlingarna kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna. Försäkringskassan behöver utreda i varje ärende där redovisningen kommer in efter den föreskrivna dagen om utbetalning ändå ska ske, vid behov kommunicera och fatta ett beslut.

Ett alternativ är att inte införa en ventil. Effekterna om föreskrifterna inte reglerar att det går att frånga det angivna datumet är att det inte finns möjlighet att göra undantag och bevilja ersättning även när det får anses uppenbart oskäligt att neka ersättning. Det skulle innebära att utbetalningen alltid nekas när redovisningen kommer in senare än vad som föreskrivs. Detta alternativ har inte valts eftersom Försäkringskassan anser att det finns situationer där det skulle vara uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning enbart av den anledningen att redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna.

Nivån på ventilen bör vara densamma oavsett om anledningen till att handlingarna inte har kommit in i tid kan hänföras till den assistansberättigade eller till en annan person. Vilken roll den som orsakar förseningen har kan däremot ha betydelse vid bedömningen av om ventilen ska tillämpas. Utifrån omständigheterna ska det alltså vara möjligt för Försäkringskassan att i sin bedömning ställa högre krav på annan än den assistansberättigade, till exempel en anordnare. Olika krav kan vara motiverade och rimliga eftersom den assistansberättigade är en enskild person som kan ha begränsade möjligheter att få hjälp medan till exempel en anordnare förutsätts ha en organisation som kan lösa situationen om en medarbetare exempelvis blir sjuk.

Andra alternativ är att föreskriva att det går att frånga det angivna datumet om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är oskäligt istället för *uppenbart* oskäligt att inte betala ut ersättning. Detta alternativ har inte valts eftersom oskäligt har bedömts som ett för lågt ställt krav. Risken är då att huvudregeln inte upprätthålls.

En lämplig nivå på ventilen är "uppenbart oskäligt" eftersom det anses vara ett väl avvägt krav som upprätthåller huvudregeln samtidigt som det är möjligt att i de

situationer där det kan anses rimligt att göra undantag. Detta oavsett om skälen beror på den assistansberättigade, anordnaren eller någon annan.

Andra alternativ är en allmän ventil när kommunen är anordnare. Det skulle innebära att utbetalningen aldrig nekas när kommunen är anordnare och redovisningen kommer in senare än vad som föreskrivs i ett ärende där det redan finns ett beslut.

Försäkringskassan anser att det inte är rimligt med en särreglering när kommunen är anordnare. Även om behovet av en strikt tillämpning när kommunen är anordnare eventuellt är mindre så kvarstår i vart fall vissa av svårigheterna med att uppgifter kommer in sent även när kommunen är anordnare. Det finns även en risk för felaktiga utbetalningar när kommunen är anordnare. Detta alternativ har därför inte valts.

3.1.5 Förslag med en bortre tidsgräns när ventilen är tillämplig

Den föreslagna ändringen innebär också att det i 9 a och 11 a §§ föreskrifterna införs en bortre tidsgräns för när redovisningen senast ska komma in när ventilen är tillämplig. En bortre tidsgräns innebär att en redovisning som kommer in senare än den femte i andra månaden *efter utgången av beviljandeperioden* inte kan ligga till grund för utbetalning. Assistansersättning kan alltså inte betalas ut om redovisningen kommer in efter den tidpunkten även om det skulle ha bedömts vara uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättningen om redovisningen hade kommit in tidigare. Syftet med en bortre tidsgräns är att reglera när det senast är möjligt att komma in med redovisningen efter att assistansen utfördes.

Om en sådan gräns inte införs går det i princip att komma in med underlaget hur lång tid som helst efter att assistansen utfördes, även om Försäkringskassan i vissa fall skulle kunna åberopa en begränsning på tre år som motsvarar preskriptionstiden för konsumentfordringar. Avsaknaden av en bortre tidsgräns skulle innebära att det blir svårare för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar.

Den föreslagna tidsgränsen har valts eftersom den i praktiken redan gäller när utbetalning i förskott har medgetts för att slutavräkning ska kunna ske.²⁸ Slutavräkning ska göras senast två månader efter utgången av varje tidsperiod för vilken assistansersättning beviljats. Eftersom det inför en slutavräkning även kan finnas behov av utredning behöver redovisningarna ha kommit in i god tid innan slutavräkningen ska göras. Redovisningen för den sista månaden i beräkningsperioden behöver därför komma in den femte i andra månaden efter redovisningsmånaden eller någon av de efterföljande dagarna.

Ett alternativ är att inte ange en bortre tidsgräns då redovisningen senast ska ha kommit in. Det innebär att när ventilen är tillämplig så skulle det vid efterskottsbetalning vara möjligt att komma in med underlaget hur lång tid som helst efter att assistansen utfördes. Det innebär att det skulle bli svårare för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer. Det skulle också kunna bli svårare att utreda om förutsättningarna för att ventilen ska tillämpas är uppfyllda. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar. Av det skälet har detta alternativ inte valts. Eftersom det inte är möjligt att göra slutavräkning vid en senare tidpunkt än den som anges i 51 kap. 15 § SFB och all redovisning behöver ha kommit in i god tid innan dess skulle det i så fall behöva finnas en bortre tidsgräns som skulle gälla endast vid förskottsbetalning.

Ett annat alternativ är att föreskriva om en senare bortre tidsgräns när redovisningen senast ska ha kommit in. Det skulle innebära att det behövs en särskild reglering för

²⁸ Jämför 51 kap. 15 § SFB.

förskottsbetalning för att slutavräkning ska kunna ske i rätt tid. Det skulle också innebära att det går att komma in med underlaget lång tid efter att assistansen utfördes vilket medför att det blir svårare för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer. Det skulle också kunna bli svårare att utreda om förutsättningarna för att ventilen ska tillämpas är uppfyllda. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar. Detta alternativ har därför inte valts.

Försäkringskassan anser att det är rimligt att samma regler gäller för efterskotts- och förskottsbetalning. Tidpunkten för när redovisningen senast ska komma in i de situationer där ventilen är tillämplig bör därför bestämmas så att det är möjligt att vid förskottsbetalning göra en korrekt slutavräkning.

4 Rättsliga förutsättningar

Försäkringskassans rätt att föreskriva om de aktuella ändringarna följer av 4, 8 och 12 §§ förordningen (1993:1091) om assistansersättning.

5 Vilka berörs av regleringen?

Assistansberättigade, assistansanordnare (både privata och kommuner) och Försäkringskassan berörs av regleringen. Indirekt kan även andra personer beröras, såsom den assistansberättigades ställföreträdare och personliga assistenter. Även företag som assistansberättigade och anordnare köper tjänster av kan beröras indirekt.

6 Konsekvenser

Detta avsnitt behandlar konsekvenserna av de nya föreslagna 9 a och 11 a §§ föreskrifterna och konsekvenser av alternativen.

Den föreslagna ändringen av 9 § tredje stycket föreskrifterna är endast en ändring av hänvisningar till de nya bestämmelserna istället för till den bestämmelsen som föreslås upphävas. Den ändringen bedöms inte i sig ha några konsekvenser.

6.1 Konsekvenser för assistansberättigade

När en försäkrad har beviljats assistansersättning kan hen även beskrivas som den assistansberättigade. Med den assistansberättigade avses en försäkrad som köper assistans eller anställer sina egna assistenter.

För assistansberättigade bör en fördel med de föreslagna förändringarna vara att det blir mer förutsebart än i dag vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna. Med nuvarande reglering och tillämpning är det upp till den som beslutar om utbetalning sker eller nekas. Med den föreslagna ändringen blir det också tydligare att det finns situationer där det är möjligt att betala ut assistansersättning trots att redovisningen kommer in senare än den dag som anges i föreskrifterna (ventil). Assistansberättigade kommer också att kunna åberopa att det finns en ventil och anföra skäl för att den ska tillämpas. De kommer även kunna få frågan om det finns sådana skäl prövad av domstol om Försäkringskassan inte betalar ut ersättning på grund av att redovisningen har kommit in för sent.

För den assistansberättigade som med nuvarande tillämpning oavsett anledningen till att redovisningen kom in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna hade fått assistansersättningen utbetald antingen till sig själv eller till anordnaren så är den föreslagna ändringen naturligtvis till nackdel.

Det kommer inte heller att vara möjligt att i efterhand ändra uppgifterna och redovisa ett annat anspråk för samma tid efter den tidpunkt som redovisningen ska ha kommit in. Det kan innebära att assistansberättigade behöver vara mer noggranna än i dag med att redovisa korrekta uppgifter. Utgångspunkten bör vara att det som kommer in är korrekt

och fullständigt. Om uppgifterna inte är fullständiga kan de kompletteras inom viss tid. Om de lämnade uppgifterna är felaktiga ska det naturligtvis även i fortsättningen meddelas Försäkringskassan.

För assistansberättigade kan förslaget innebära att om redovisningen inte kommer in i tid kan hen få en skuld till assistansanordnaren. Assistansberättigade kan därför behöva gå igenom sina avtal så att de har avtalsskrivningar som möjliggör att ställa krav på att anordnarna ska ge in sin del av redovisningen i tid.

Assistansberättigade som behöver redovisa sina kostnader till Försäkringskassan kan även behöva vidta åtgärder för att säkerställa att de i tid får de uppgifter som krävs för att kostnadsredovisa.

Förändringen kan antas påverka alla assistansberättigade på samma sätt. Försäkringskassan har inte sett att det behöver tas några särskilda hänsyn i ärenden som påverkar barn. Det bör alltså inte finnas anledning att ha någon särskild reglering för ärenden som kan påverka barn, till exempel mer långtgående undantag för barn. Förändringen bedöms därför inte särskilt påverka barn och inte heller strida mot barnkonventionen.

Förslaget med en ventil borde dock innebära att förslaget inte medför mer långtgående kostnader för assistansberättigade än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte.

För en assistansberättigad som anställer sina egna assistenter kan i viss mån samma svårigheter uppkomma som om hen var anordnare. Det blir då exempelvis hen som ansvarar för att ge in tidsredovisningar och som har att se till så att assistenter bestyrker dem. Om assistenterna fortfarande arbetar åt den assistansberättigade så bör det inte föranleda några svårigheter.

6.2 Konsekvenser för assistansanordnare

Med assistansanordnare avses den som är arbetsgivare eller uppdragsgivare för de personliga assistenterna. Det är vanligtvis ett företag som säljer tjänsten personlig assistans till en assistansberättigad, men det kan också vara exempelvis ett kooperativ eller en kommun.

För assistansanordnare bör en fördel med de föreslagna förändringarna vara att det blir mer förutsebart än i dag vad som gäller om redovisningen kommer in efter den dag som anges i föreskrifterna. Med nuvarande reglering är det upp till den som beslutar om utbetalning sker eller om den nekas. Med den föreslagna ändringen blir det också tydligare att det finns situationer där det är möjligt att betala ut assistansersättning trots att redovisningen kommer in senare än den dag som anges i föreskrifterna (ventil). Införandet av en ventil som den assistansberättigade kan hänvisa till både hos Försäkringskassan och vid en eventuell process i förvaltningsdomstol bör vara till fördel även för anordnaren.

Vid byte av anordnare under en beviljandeperiod kan det vara en fördel för den nya anordnaren att det inte i samma omfattning som nu kan komma in redovisning som gäller tid före bytet efter att bytet har skett.

Det kommer inte heller att vara möjligt att i efterhand ändra uppgifterna och redovisa ett annat anspråk för samma tid efter den tidpunkt som redovisningen ska ha kommit in. Det kan innebära att assistansanordnare behöver vara mer noggranna än i dag med att redovisa korrekta uppgifter. Utgångspunkten bör vara att det som kommer in är korrekt och fullständigt. Om uppgifterna inte är fullständiga kan de kompletteras inom viss tid.

Om de lämnade uppgifterna är felaktiga ska det naturligtvis även i fortsättningen meddelas Försäkringskassan.

För anordnare kan förslaget innebära att de behöver se över sina rutiner och avtal och eventuellt upprätta nya avtal. Detta för att exempelvis överväga avtalsskrivningar som förtydligar att den assistansberättigade ska ge in sin del av redovisningen i tid.

Anordnaren kan under en övergångsperiod behöva påminna assistenterna i större utsträckning om att de behöver bestyrka tidsredovisningarna för att få in redovisningen i tid. Även de assistansberättigade kan behöva påminnas om att de behöver ge in räkningen. Efter en anpassning av rutiner och redovisningshantering bör de föreslagna ändringarna dock inte medföra någon ändrad tidsåtgång eller förändring av företagens administrativa kostnader.

Om redovisningen inte kommer in inom den föreskrivna tiden och det inte är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning eller det inte är möjligt att redovisa före den bortre tidsgränsen kan det innebära att en anordnare får svårt att betala lön till personliga assistenter. En anordnare bör dock ha goda möjligheter att under den tid som de har på sig, en månad och fem dagar, att upprätta tidsredovisningen och se till så att den blir bestyrkt av assistenterna samt att vid behov påminna den assistansberättigade om att hen behöver ge in räkningen.

Anordnare ansvarar redan i dag för att redovisa den tid assistenten har utfört arbete. En tydligt angiven senaste tidpunkt för när redovisningen ska ske bedöms inte medföra någon tidsåtgång eller förändring av företagens administrativa kostnader. Oavsett om anordnaren använder digitala tjänster eller skickar handlingarna med post bör kostnaden vara densamma oavsett när handlingarna skickas. Kostnaderna för att ge in redovisningen påverkas alltså inte av de föreslagna ändringarna.

De föreslagna ändringarna borde inte innebära mer långtgående kostnader för assistansanordnare än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte.

6.2.1 Företag som berörs av regleringen

Företag som yrkesmässigt bedriver verksamhet med personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Uppgifter om antalet företag som bedriver sådan verksamhet finns därför hos IVO.

Enligt IVO finns det 1 083 aktiva organisationer (828 privata och 255 offentliga) som tillsammans bedriver 1 206 aktiva verksamheter (828 privata och 378 offentliga). Organisation är antalet organisationer (företag) som är aktiva inom assistans. Verksamhet är antalet tillstånd som är utfärdade till de olika organisationerna.²⁹ En del av de företag som bedriver sådan verksamhet har sannolikt endast kunder som har ett kommunalt beslut om rätt till personlig assistans, de berörs därför inte av de föreslagna ändringarna. Närmare uppgift om antalet företag det gäller går inte att få via IVO.

Enligt uppgifter som finns i Försäkringskassans datalager köper personer som är beviljade assistansersättning assistans av 812 företag. Av dessa företag är det 180 med 1–10 anställda, 147 med 11–50 anställda, 181 med 51–250 anställda och 304 med 251 och fler anställda.³⁰ Redovisat efter antal assistansberättigade är det 419 företag med

²⁹ Uppgift från IVO den 14 januari 2026.

³⁰ Antal anställda per den 31 december 2025.

1-5 assistansberättigade, 273 företag med 6–25 assistansberättigade, 102 företag med 26–100 assistansberättigade och 18 företag med 101 och fler assistansberättigade.³¹

Anledningen till att det finns fler företag i redovisningen från IVO kan vara att de tillhandahåller assistans åt personer som är beviljade personlig assistans av kommunen.

Även företag som assistansberättigade och anordnare köper tjänster av kan påverkas om en kostnadsredovisning behöver ha kommit in till Försäkringskassan senast vid en viss tidpunkt. Exempel på företag som kan vara berörda är företag som erbjuder administrativ hjälp med lönehantering eller som ordnar utbildning av assistenter. De påverkas genom att det blir än viktigare att underlag kommer in i sådan tid att kostnader kan redovisas senast den dag som anges i föreskrifterna. Försäkringskassan saknar kännedom om antalet företag som på så sätt berörs.

6.2.2 Administrativa kostnader för företagen

Företagen (assistansanordnare) ansvarar redan i dag för att redovisa den tid assistenten har utfört arbete. En tydligt angiven senaste tidpunkt för när redovisningen ska ske bedöms inte medföra någon tidsåtgång eller förändring av företagens administrativa kostnader. Oavsett om företaget använder digitala tjänster eller skickar handlingarna med post bör kostnaden vara densamma oavsett när handlingarna skickas. Företagen kan under en övergångsperiod behöva påminna assistenterna i större utsträckning om att de behöver bestyrka tidsredovisningarna för att få in redovisningen i tid. Även de assistansberättigade kan behöva påminnas om att de behöver ge in räkningen. Efter en anpassning av rutiner och redovisningshantering bör de föreslagna ändringarna dock inte medföra någon ändrad tidsåtgång eller förändring av företagens administrativa kostnader.

6.2.3 Övriga kostnader och eventuella behov av förändringar av verksamheten

De flesta företagen (assistansanordnare) redovisar direkt när månaden för vilken assistans har utförts är slut. En del företag kan behöva se över sina rutiner för att säkerställa att redovisning sker i tid och att den omfattar all utförd assistans. Det kan innebära att företagen behöver fundera på hur de kan förtydliga och strama upp sin redovisningshantering. Företagen kan även behöva se över och upprätta nya avtal mellan anordnare och assistansberättigade eller underleverantörer. I de fall de ser en risk att redovisningen kan komma att bli sen behöver de fundera på hur Försäkringskassan kommer att tolka ventilen.

Kostnader som föranleds av föreslagna ändringar är beroende av i vilken utsträckning företagen behöver anpassa sig till dem. Som framgår ovan finns det redan i dag en skyldighet att redovisa senast vid samma tidpunkt som efter den föreslagna föreskriftsändringen. Kostnaderna till följd av ändringen bedöms vara begränsade och övergående.

6.2.4 Eventuell påverkan av företagets konkurrensförhållanden

Regleringen bedöms inte påverka konkurrensförhållandena för företagen eftersom samtliga assistansanordnare berörs.

³¹ Antalet assistansberättigade per den 31 december 2025.

6.2.5 På vilket sätt kan regleringen i övrigt påverka företagen?

Hur regleringen kan komma att påverka företagen och möjligheten att få betalt för utförd assistans beror på hur deras avtal utformas för att kunna ställa krav på assistansberättigade eller underleverantörer. En del företag kan behöva effektivisera sin redovisningshantering, genom att se över sina rutiner för att säkerställa att redovisning sker i tid och att den omfattar all utförd assistans. Det kan innebära att företagen behöver fundera på hur de kan förtydliga och strama upp sin redovisningshantering. Företagen kan även behöva se över och upprätta nya avtal mellan anordnare och assistansberättigade eller underleverantörer.

6.2.6 Behöver särskild hänsyn tas till små företag?

Enligt Försäkringskassans bedömning berörs stora, mellanstora och små företag av regleringen. Ingen särskild hänsyn behöver tas till små företag.

6.3 Konsekvenser för Försäkringskassan

För Försäkringskassan borde förslaget innebära att det i fler ärenden kommer in en samlad redovisning och att det inte tillkommer ytterligare redovisning för samma månad. Skälet till detta är att anordnare och assistansberättigade i mindre omfattning kommer att redovisa ett annat anspråk efter utbetalning. Detta delvis eftersom de kommer behöva redovisa i närtid till den aktuella redovisningsmånaden. Om redovisningen inte kan komma in lång tid efter att assistansen ska ha utförts kan det underlätta utredning av om assistansen faktiskt har utförts och av vem. Det kan innebära en minskad risk för felaktiga utbetalningar.

En följd av att redovisningen i fler ärenden sannolikt kommer att komma in senast den dag som anges i föreskrifterna är att Försäkringskassan inte i samma omfattning behöver utreda om assistans har utförts under en månad som inte har redovisats. Vid efterskottsbetalning är det annars nödvändigt eftersom utbetalning enligt föreskrifterna ska ske i kronologisk ordning under beviljandeperioden. Om redovisningen inte har kommit in den dag som anges i föreskrifterna och den inte har kommit in när det kommer in en redovisning för en efterföljande månad i beviljandeperioden kommer Försäkringskassan ändå att behöva utreda om det kommer att komma in redovisning för den månaden senare. Anledningen att redovisningen kommer in senare kan ju vara sådan att det är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning.

Om redovisningen kommer in efter den tidpunkt som anges i föreskrifterna, men före den bortre tidsgränsen, behöver Försäkringskassan ta ställning till om det med hänsyn till anledningen till att redovisningen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning. Om det är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning ska redovisningen hanteras som om den hade kommit in i rätt tid. Om det däremot inte är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning finns det inte anledning att vid behov utreda och komplettera som om det skulle ske en utbetalning. I förlängningen bör det innebära minskade kostnader för Försäkringskassan.

Den föreslagna förändringen kan innebära mindre arbete för Försäkringskassan eftersom vi inte behöver utreda och komplettera när redovisningen har kommit in för sent. Samtidigt innebär ändringen att vi kan behöva utreda om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte betala ut ersättning. Det är svårt att veta om den totala arbetsinsatsen kommer att minska och därmed leda till minskade förvaltningskostnader. Det är inte heller syftet med förslaget.

En följd av förslaget är att Försäkringskassan inte i samma omfattning behöver ändra det belopp som kommunen ska betala för de första 20 assistanstimmarna per vecka³² för att det kommer in ytterligare en redovisning efter att utbetalning har skett. Det är framför allt aktuellt när storleken på assistansersättningen påverkas av den enskildes kostnader.

Det går sammantaget inte att säga om och i så fall med hur mycket förvaltningskostnaderna för att löpande administrera och handlägga assistansersättningen kommer att minska med den föreslagna ändringen. I samband med att den ändringarna genomförs kommer det att uppkomma vissa engångskostnader för att ändra i Försäkringskassans IT-stöd och att ta fram stöd till Försäkringskassans handläggare. Ventilen är allmänt hållen i föreskriftstexten och vi kommer till exempel att behöva ge mer stöd om hur ventilen bör tillämpas.

Redovisningen kan med nuvarande tillämpning komma in långt efter att assistansen ska ha utförts. I vissa av dessa ärenden kan det finnas omständigheter som gör att det kan misstänkas att assistans inte har utförts i den redovisade omfattningen samtidigt som det inte finns tillräckliga skäl för att inte betala ut ersättning. Om redovisningen inte kan komma in lång tid efter att assistansen ska ha utförts kan det underlätta utredning av om assistansen faktiskt har utförts och av vem. Det kan dessutom innebära en minskad risk för felaktiga utbetalningar.

De positiva konsekvenserna av den föreslagna ändringen bedöms sammantaget överväga de negativa konsekvenserna.

6.4 Konsekvenser för kommunerna

Konsekvenser för kommunerna i egenskap av assistansanordnare bör i stort sett vara samma som för övriga assistansanordnare, se avsnitt 6.2.

En följd av förslaget är att Försäkringskassan inte i samma omfattning behöver ändra det belopp som kommunen ska betala för de första 20 assistanstimmarna per vecka³³ för att det kommer in ytterligare en redovisning efter att utbetalning har skett. Det är framför allt aktuellt när storleken på assistansersättningen påverkas av den enskildes kostnader. Ett minskat behov av att ändra storleken på det belopp som kommunen ska betala bör minska kommunens administration.

6.5 Konsekvenser för övriga

Indirekt kan även andra personer beröras, såsom den assistansberättigades ställföreträdare och assistenter. Även företag som assistansberättigade och anordnare köper tjänster av kan beröras indirekt.

Vad gäller assistenterna innebär de föreslagna ändringarna inte någon förändring av vad de ska göra. De ska även fortsättningsvis bestyrka tidsredovisningarna. Det är möjligt att assistansanordnaren i större omfattning kommer att påminna assistenterna om att det behöver göras.

6.6 Konsekvenser av alternativen

Konsekvensen av en strikt tillämpning av när redovisningen ska komma in utan att det införs en ventil är att det inte är möjligt för Försäkringskassan att betala ut även om det med hänsyn till anledningen till att handlingen kommer in senare är uppenbart oskäligt att inte göra det. En sådan ändring skulle innebära att det finns situationer där utbetalning inte kan ske även om det är omöjligt att ge in redovisningen i tid. Det skulle

³² Se 51 kap. 22 § SFB.

³³ Se 51 kap. 22 § SFB.

innebära att assistansberättigade kan drabbas av höga kostnader utan att kunna få den ersättning som ska användas för att betala dem när de inte har kunnat ge in redovisningen senast den dag som anges i föreskriften.

Konsekvensen om föreskrifterna inte ändras är att om redovisningen inte har kommit in den föreskrivna dagen utan kommer in vid en senare tidpunkt kan det fortfarande, beroende på vem som beslutar, få olika konsekvenser. Det är inte är lämpligt. Effekterna om nämnda bestämmelse inte ändras är dessutom att det fortfarande är en mer fördelaktig tillämpning när det gäller utbetalning i efterskott än i förskott, vilket är svårt att motivera. En annan effekt om föreskrifterna inte ändras är att för de som får utbetalning i efterskott går det i princip att redovisa långt efter att assistansen utfördes. I så fall är det även möjligt att efter att en redovisning har kommit in till Försäkringskassan senare redovisa att fler timmar har använts. Det innebär att det blir svårare för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer. Det påverkar också möjligheten att upptäcka om en assistent får en socialförsäkringsförmån för samma tid som hen har utfört assistans. Det innebär att sannolikheten för felaktiga utbetalningar är densamma som i dag.

En alternativ reglering skulle kunna vara att redovisning kan komma in senare än vad som anges i 8 § föreskrifterna. Konsekvensen av det skulle vara att det blir svårare och mer utredningskrävande för Försäkringskassan att utreda om en redovisning av utförd assistans eller kostnader för lämnad assistans stämmer. En sådan ändring skulle bara kunna tillämpas om det inte finns någon begränsning i lag eller förordning. En sådan begränsning finns när det ska ske en slutavräkning och när assistans utförs under tid före beslut genom att redovisningen behöver ges in senast vid en viss tidpunkt som följd av lag och förordning.³⁴

Mer utredning innebär att det krävs mer resurser för Försäkringskassan. Det innebär också att Försäkringskassan fortsatt behöver beakta nya redovisningar för samma tid med ett annat anspråk.

Det finns dessutom en risk att det kan bli svårare att utreda om assistenten har förmåga att utföra arbete som personlig assistent vilket kan bli aktuell bland annat om assistenten har sjuk- eller aktivitetsersättning³⁵ samtidigt som hen arbetar som assistent. Det finns dessutom en risk att vi upptäcker senare om en assistent har fått en annan socialförsäkringsförmån utbetald för samma tid som hen har arbetat som assistent. Därmed ökar risken för felaktiga utbetalningar.

Övervägda alternativ innebär typiskt sett fler negativa än positiva konsekvenser för Försäkringskassan, men vissa alternativ kan innebära positiva konsekvenser för vissa assistansberättigade och anordnare.

7 Stämmer regleringen med eventuella EU-krav?

Förslaget är ett nationellt initiativ. De föreslagna ändringarna bedöms inte vara diskriminerande mot personer eller företag från andra medlemsstater, eller på annat sätt begränsa den fria rörligheten inom EU. De föreslagna ändringarna bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8 Tidpunkten för ikraftträdande och eventuella behov av informationsinsatser

Via Försäkringskassans Dialogforum har framkommit att det krävs minst sex månader mellan beslut om ändring av föreskrifterna och ikraftträdande. Detta för att ge

³⁴ 51 kap. 15 § SFB och 7 § andra stycket förordningen om assistansersättning.

³⁵ 51 kap. 16 § första stycket tredje punkten SFB.

assistansanordnare tid för anpassning av rutiner samt översyn och upprättande av nya avtal mellan anordnare och assistansberättigade eller underleverantörer.

Försäkringskassan bedömer därför att särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande. De föreslagna ändringarna i föreskrifterna föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2027. De nya bestämmelserna ska gälla för assistans som utförs från och med januari 2027. Det innebär att förändringarna kommer att få betydelse för den redovisning som enligt huvudregeln ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den 5 mars 2027. Äldre föreskrifter ska alltså fortfarande gälla för assistans som utförts före ikraftträdandet.

Eftersom ändringarna innebär ändrad handläggning för Försäkringskassan och i viss mån ändrad tillämpning ser vi behov av informationsinsatser till assistansberättigade och assistansanordnare. Även informationen på Försäkringskassans webbplats behöver ändras.

9 Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Föreskrifterna behöver följas upp så att Försäkringskassan kan kontrollera att de är ändamålsenliga och har gett önskat resultat. En utvärdering kan lämpligen ske genom uppföljning av hur många redovisningar som kommit in sent, hur många som nekats ersättning och om all redovisning sker samlat vid ett tillfälle. Uppgifter om det kan tas fram via Försäkringskassans IT-stöd.

Konsekvenserna av förslaget bör utvärderas tidigast ett år efter att ändringarna trätt i kraft. Detta eftersom assistansanordnare och assistansberättigade behöver tid för att fullt ut anpassa sig till de nya föreskrifterna. Det är sannolikt först efter att det har gått en tid som det går att se vilka konsekvenserna blir av förändringen. Av detta följer att utvärdering och uppföljning av föreskrifterna planeras tidigast till år 2028. En utvärdering genomförs lämpligast av Försäkringskassan.